

Voorbericht	13
Voorwoord	15
Inleiding	19
Waarom wij dit boek schrijven?	19
Waarover gaat dit boek?	25
Voor wie schrijven wij dit boek?	34
1. De omschrijving van de westerse beschaving	37
Van mono- naar multiculturele beschaving	37
De tussenoplossing is de weg tussen de monoculturele en de multiculturele beschaving	43
Waarom de westerse beschaving een uniek experiment is	44
2. Wat de huidige westerse beschaving voorafging	47
De oudé Griekse beschaving	47
Joods-christelijke bijdrage	55
Nieuwe tijden: renaissance, humanisme, Reformatie en het wetenschappelijk onderzoek. De voorbereiding tot de Verlichting	60
<i>Renaissance</i>	60
<i>Humanisme</i>	61
<i>Wetenschappelijk onderzoek en nieuwe filosofische opvattingen</i>	64
<i>Reformatie</i>	72
3. De geboorte van de huidige westerse beschaving in Groot-Brittannië	77
Eerste Mutatie: de Verlichting	79
Tweede Mutatie: Parlementaire democratie, een nieuw politiek project	81
Derde Mutatie: Rationeel wetenschappelijk onderzoek	81
Vierde Mutatie: Deïsme	82
Vijfde Mutatie: Opkomst van de burgerij, oprichting van de speculatieve vrijmetselarij	82
4. De Verlichting	85
Wat Verlichting is	85
De Verlichting is een optimistische levensvisie	88
Angelsaksische bijdrage	90
<i>John Locke</i>	90
<i>David Hume</i>	91
<i>Adam Smith</i>	92
<i>John Stuart Mill</i>	93
<i>Charles Darwin</i>	94
Franse bijdrage	94
<i>Charles Montesquieu</i>	94
<i>Voltaire</i>	97

<i>Julien Offray de La Mettrie en Paul Henri Thiry baron d'Holbach</i>	98
<i>Jean-Jacques Rousseau</i>	98
<i>Maximilien de Robespierre</i>	100
<i>Encyclopedisten</i>	100
<i>De bijdrage van La Fayette in de Verenigde Staten</i>	101
Duitse bijdrage	101
<i>Frederik de Grote van Pruisen</i>	101
<i>Gotthold Ephraim Lessing</i>	102
<i>Immanuel Kant</i>	102
<i>Johann Gottlieb Fichte</i>	110
<i>Friedrich von Schelling</i>	111
<i>Georg Wilhelm Friedrich Hegel</i>	111
<i>Arthur Schopenhauer</i>	112
<i>Friedrich Schiller en Johann Wolfgang von Goethe</i>	113
<i>Alexander en Wilhelm von Humboldt</i>	114
Hollandse bijdrage	114
Vlaamse bijdrage	115
De 18de-eeuwse Verlichting is deïstisch	118
De 18de-eeuwse Verlichting wordt bevestigd in de 21ste eeuw	120
De Verklaringen van de Rechten van de Mens	121
<i>La Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen (Franse Revolutie 1789) / Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (Verenigde Naties 1948)</i>	121
<i>Islamitische Verklaring van de Rechten van de Mens</i>	127
<i>Joodse Haskala</i>	129
5. Parlementaire democratie	131
Britse democratie	131
Amerikaanse democratie	136
Franse democratie	138
Belgische democratie	140
<i>Scheiding der machten</i>	144
Parlementaire democratie in sommige, moslimlanden	145
<i>De Arabische Lente</i>	145
<i>Turkije</i>	147
<i>Iran</i>	149
<i>Algerije</i>	149
<i>Marokko</i>	149
<i>Irak</i>	150
<i>De democratie tijdens het Israëlisch-Palestijns conflict</i>	150
6. Rationeel wetenschappelijk onderzoek	155
De filosofie van Newton	155
De God van Newton	158
Newton, het symbool van de moderne wetenschap	161
De wetenschap na Newton	163
<i>Het determinisme van Newton</i>	164
<i>Ruimte en tijd</i>	165
<i>Het indeterminisme van de golfmechanica</i>	165
<i>Hoe is het leven op aarde ontstaan?</i>	166

<i>Wat is het reproductievermogen van het leven?</i>	167
<i>Evolutie van het leven</i>	168
7. Van theïsme tot atheïsme	169
Theïsme	169
Creationisme en intelligent design	174
Poging tot verzoening tussen geloof en wetenschap	175
Deïsme	177
Het religieus gevoel	180
Agnosticisme	185
Atheïsme	187
Vrij zinnigheid	193
Boeddhisme	194
8. Speculatieve vrijmetselarij	197
Het verleden	197
Het heden	201
9. Het einde van de “Grote Verhalen”	205
De taak van politieke partijen	206
Het einde van de “grote verhalen van de Verlichting”	
het doctrinair liberalisme en marxistisch socialisme	208
Is de speculatieve, liberale Vrijmetselarij een groot verhaal?	211
Het nazisme, fascisme en Franco-experiment	212
Mei ‘68	216
De doodsklok van het imperiaal kolonialisme	219
10. Verlichting	221
Radicale Verlichting is uit ons collectief geheugen	221
Het verschil tussen Radicalen en Gematigden	222
<i>Radicale Verlichting</i>	222
<i>Standpunt van de Gematigden</i>	222
<i>Het onderscheid tussen Gematigden en Radicalen was tweeledig</i>	222
De ontwikkeling van de Radicale Verlichting in West-Europa	223
<i>Groot-Brittannië</i>	223
<i>Duitsland</i>	224
<i>Frankrijk</i>	225
11. Godsdienstig fundamentalisme	229
Het verschil tussen fundamentalisme en terreur	229
Katholiek fundamentalisme	231
Protestants fundamentalisme	234
Joods fundamentalisme	237
Islamitisch fundamentalisme	240
<i>Immigratie en emigratie</i>	240
<i>Inburgering van moslimallochtonen</i>	242
<i>Het conflict tussen de westerse wetgeving en de sharia</i>	244

<i>Stemrecht voor migranten en het nationaliteitsbeginsel</i>	248
Een islamitische-christelijke samenwerking?	249
De Heilige Oorlog tegen de westerse beschaving	250
Hoofddoek, boerka en rituele slachtingen	255
<i>Hoofddoek</i>	255
<i>Boerka</i>	256
<i>Rituele slachtingen</i>	256
Sekten ²⁵⁶	
Fundamentalisme van de Verlichting	257
12. Postmodernisme	259
Het neopositivisme, voorloper van het postmodernisme	259
De theorie van het postmodernisme	260
Wat betekent post en modernisme?	263
Conclusie van het postmodernisme	265
Stellingen van het postmodernisme tegen de Verlichting	266
De Verlichting is verantwoordelijk voor alle catastrofes <i>van de 20ste eeuw</i>	266
<i>De Verlichting is een illusie</i>	267
<i>De emancipatie van de mens is een verzinsel</i>	268
<i>Het goede en het kwade bestaan niet</i>	268
<i>De Verlichting heeft de burgerlijke grondslagen van de maatschappij vernietigd</i>	269
<i>De Verlichting heeft de spirituele grondslagen vernietigd</i>	269
<i>De exacte wetenschap is niet exact</i>	269
<i>De rede laat geen emoties toe</i>	274
<i>De Verlichting heeft een vals gevoel van veiligheid geschapen</i>	275
<i>De schoonheid is relatief en niet absoluut</i>	275
<i>De tolerantie is vernield</i>	275
<i>De democratie kan niet werken</i>	275
<i>De Verlichting heeft de oorlogen in West-Europa niet kunnen voorkomen</i>	276
<i>Er is geen vertrouwen in een universele politiek</i>	276
<i>De Verlichting is verantwoordelijk voor de groeiende kloof tussen Noord en Zuid</i>	277
<i>De Verlichting onderdrukt de ontplooiing van de mens</i>	278
<i>Habermas tegenover Lyotard</i>	278
<i>Het postmodernisme in de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging</i>	279
<i>Conclusie van de stellingen</i>	280
13. Enkele problemen in verband met de parlementaire democratie	283
De dictatuur van de enkeling	283
Politiek op lange en korte termijn	285
Republiek of constitutionele monarchie	287
De civiele samenleving	291
14. Het globalisme, het antiglobalisme en het andersglobalisme	295
Globalisme	295
Antiglobalisme	298

Andersglobalisme	300
15. Leefmilieu - Privacy - Financieel-economische problemen	303
Het leefmilieuprobleem	303
Privacy en de digitalisering	305
De financieel-economische crisis	306
16. Beleven we het einde van de Verlichting?	311
De strijd is niet ten einde	311
De hedendaagse Verlichting: een grote filosofie of praktische stelregels?	312
De resultaten die de Verlichting sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog heeft geboekt	313
17. Samenvatting van de principes van de Verlichting	317
Samenvatting	318
<i>Filosofie van vrijheid en gelijkheid</i>	318
<i>Parlementaire democratie</i>	320
<i>Scheiding van Kerk en Staat</i>	322
<i>Dé rechtsstaat</i>	322
<i>De rechten van de mens</i>	323
<i>Het wetenschappelijk onderzoek</i>	323
<i>De religieuze verdraagzaamheid en pluralisme</i>	324
<i>De moraal: doe het goede om het goede</i>	325
<i>Vrijzinnigheid</i>	325
<i>Een kosmopolitische visie</i>	325
<i>De perfectibiliteit van de mens</i>	326
Is de opsomming van de principes beperkend?	327
Interventies op internationaal vlak	331
Conclusie	333
Bijlagen:	
1. Declaration (Bill) of Rights (1688)	335
2. Declaration of Independence (1776)	337
3. Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen (1789)	342
4. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948)	345
5. Universal Islamic Declaration of Human Rights (1981)	353
Bibliografie	365